

TEMPS ERA TEMPS

Orleans i els altres castells

L'Ajuntament de Tortosa ha realitzat treballs de neteja i adequació del castell d'Orleans i de recuperació dels elements de protecció de l'entorn. Ho ha fet atenent les reiterades peticions de l'associació Amics dels Castells que denunciaven l'abandonament i degradació d'aquest monument. Fa dos anys es van detectar actes vandàlics com els que actualment es continuen produint a altres castells de la ciutat com el Fortí del Bonet.

Josep Bayerri Raga,
periodista

El 8 de juliol de 1708, després d'un llarg setge de 30 dies, les tropes francoespanyoles, formades per 40.000 homes comandats pel duc Felip d'Orleans, ocupaven Tortosa per a la causa borbònica. Immediatament comença una dura repressió contra els que havien estat a favor de la causa austracista i de la Generalitat, encapçalats pel procurador en cap (l'alcalde) Ignasi Minguella, amb més de 500 represaliats, executats o engarjolats, entre els poc més de 5.000 habitants que aleshores tenia Tortosa.

Tot seguit, el duc disposa reforçar les defenses militars de la ciutat i convertir-la en la plaça forta més important entre Barcelona i València. La primera actuació fou la construcció del Fortí d'Orleans a l'avançada sud. El castell d'Orleans, segons la denominació popular, és exemple característic de l'arquitectura militar de finals del XVII, principis del XVIII, creada per l'enginyer Sebastian La Preste de Vauban i

que, en el seu conjunt està declarada Patrimoni Mundial per la UNESCO (2008).

Els anys següents s'aixecaria el castell de Tenasses per protegir el nord del recinte emmurallat i el fortí del Bonet, a llevant, mentre es reforçaven les construccions del turó de Sitjar, les explanetes en llenguatge col·loquial, amb els fortins del Carne i del Crist. Durant aquestes mateixes dates es van bastir les casernes d'Infanteria que durant molts anys esdevingueren l'skyline de la ciutat. Tot plegat, amb el castell de la Suda, les avançades de Sant Joan i les restes de les muralles medievals, integren un conjunt de sis quilòmetres i mig, un dels més importants de la península Ibèrica. Malauradament ignorat pels mateixos tortosins. Algunes de les restes militars s'han perdut per la insídia i la incultura la darrera de les quals, que jo vaig viure, fou l'enderroc d'un tram de la muralla medieval entre el Pla de Sitjar i el Rastre, dinamitada el 1977 per ubicar una pista de bàsquet que mai va arribar a funcionar.

El 1958 l'Ajuntament tancà una operació de permuta amb el Ministe-

El castell d'Orleans ha estat objecte de neteja i arranament per part de l'Ajuntament, però serà un treball poc útil si no se li troba una destinació permanent i definitiva. FOTO NÚRIA CARO

ri de l'Exèrcit mitjançant la qual els castells i empris, oficialment anomenats "del ram de guerra" passaven a ser de propietat municipal, mentre aquest cedia a l'exèrcit uns solars que restaven a Ferreries després de les successives segregacions de la gran finca que havia adquirit a principis dels quaranta. El 1963 l'Ajuntament acordava l'enderrocament dels edificis de les casernes d'un notable valor arquitectònic i l'única mostra de l'arquitectura de l'època que hi havia a Tortosa; havien estat molt malmesos durant la guerra civil tot i que era possible la seva restauració com s'ha fet en al-

tres ciutats. Al principi es projecta construir una ciutat jardí amb petites parcel·les, però finalment l'espai fou cedit a la Seguretat Social per construir la Residència Sanitària, avui Hospital Verge de la Cinta, que entrà en servei a finals de 1976. Una decisió desafortunada perquè aquell no era, ni és, el lloc adequat per a una instal·lació d'aquest volum, amb la important plantilla de personal que hi treballa i la gran mobilitat derivada de l'elevat nombre d'usuaris que hi van cada dia. El Palau del Castells de la Suda va tenir més sort en esdevenir el Parador de Turisme el 1978 i el Fort

d'Orleans fou cedit el 1978 per formar part de la Casa dels Països Catalans que s'havia de construir en aquell lloc, però la idea no va reeixir; finalment, el castell de Tenasses fou venut a uns particulars i està abandonat. Les fortificacions de Tortosa van entrar en un procés de degradació fins que el 1996 es creà l'associació d'Amics dels Castells fixant-se com a objectiu donar a conèixer la història i gestionar la seua conservació i millora del conjunt emmurallat de Tortosa. Ara, al Turó de Sitjar, vora l'Hospital actual se'n vol construir l'ampliació, una nova edificació de gran volum. ■